

Pokalbis su poete, redaktore
Dalia Dubickaite

„Laikas praeina – visi mes ištirpstame“

Solveiga Daugirdaitė: Dalia, Jūsų likimas yra ypatingas. Mes susėdę svarstėme ir prisiminėme tikrai du žmones, kurie tarybiniais metais iš mokyklinių eilių pluoštų išleido knygas, – Jus ir Valdemarą Kukulą. Ar galėtumėte trumpai prisiminti savo pirmosios knygos „Noriu paklausti“ istoriją?

Dalia Dubickaitė: Eilėraščius rašyti pradėjau nuo šeštos klasės. Visą laiką rašiau. Taip ir susidarė eilėraščių krūvelė. Dalyvavau respublikiniuose literatū konkursuose. Vienas iš jų vyko Kėdainiuose, kitas – Anykščiuose. Komisija eilėraščius įvertino – pasakė, kad ir knygelę galima išleisti.

S. D.: Kokie konkretūs žmonės pagelbėjo?

D. D.: Aišku, daug padėjo literatūros mokytojos. Aš mokiausi internate, baigiau aštuonias klases. Turėjau labai gerą lituanistę Laimą Matonytę, ką tik baigusią universitetą. Ji ir sudomino literatūra. Vidurinėje mokykloje mane mokė labai energinga mokytoja Birutė Grižienė, kuri gerai suvokė literatūrą. Buvo ir fizinių dalykų – reikėjo spausdinto knygos rankraščio teksto. Mano kurso draugės Ritos Dukynaitės mamytė padėjo – išspausdino eilėraščius rašomąja mašinėle. Tada nunešiau į leidyklą.

S. D.: Ar tuo metu Jūs jau mokėtės pirmame kurse?

D. D.: Taip.

S. D.: Kaip Jums sekėsi bendrauti su leidykla?

D. D.: Mano knygelės redaktorius buvo Eugenijus Kubilinskas. Dabar mes kartu dirbame. Jis pasiūlė vieno kito eilėraščio atsisakyti, pakeisti. Vėliau supratau, kad būta tam tikrų leidybos politikos, užkulisinių dalykų. Vyravo tam tikros tendencijos – būdavo nustatyta, kiek knygų turi išeiti. Manau, kad buvo formuojama kultūros politika.

S. D.: Ar Jūs įsivaizduojate, kad tuo metu trūko pirmųjų knygų rankraščių?

D. D.: Ne.

S. D.: Kaip manote, kodėl pasirinko Jus? Žmonės skųsdavosi, kad pirmųjų knygų rankraščius metų metus atmetinėdavo.

D. D.: Reikėtų to klausti ne manęs, o tų formuotojų.

S. D.: Ar Jūs galvojote apie tai? Ar tiesiog, kai esi jaunas, į viską kitaip žiūri?

D. D.: Jaunam atviri keliai – atrodo, kad viskas normalu. Jaunas žmogus labiau pasitiki savimi. Politikoje aš nelabai dalyvavau, palyginti tikrai mažai žinojau. Tiktai iš tėvų girdėjau apie miškinius, stribus, žmonių vežimus. Bet apskritai istorija buvo nutylima. Nelabai daug žinojau apie pagrindinę veiklą „Katalikų bažnyčios kronikos“ leidimą.

S. D.: Kai išėjo Jūsų knygelė, kokia buvo jos recepcija? Juk pirmosios knygelės būdavo recenzuojamos, ir ne po vieną kartą.

D. D.: Dabar negalėčiau atsakyti, ar knygelė buvo sulaukusi didesnio dėmesio. Gal ir ne. Bet už ją gavau Zigmo Gaidamavičiaus-Gėlės premiją.

S. D.: Kelintais metais?

D. D.: 1982-aisiais.

S. D.: Kokia buvo kurso draugų reakcija? Vis tiek čia juk išskirtinis atvejis. Rašančių žmonių kurse turėjo būti daugiau.

D. D.: Niekas labai nepasikeitė. Žmonės gal ir nuoširdžiai norėjo su manimi susidraugauti. Jie žinojo, kad išleisčiau knygą. Kai dabar susitinkame, klausia: „Ar rašai? Kodėl neleidi?“ Kamuoja ir kamuoja klausimais.

S. D.: O koks buvo Jūsų kursas?

D. D.: Mano kursas, visi sakydavo, buvo daug pilkesnis už aukštesnį ir žemesnį kursus. Mokėsi Vytautas Landsbergis jaunesnysis. Baigęs du kursus, jis išėjo akademinį atostogų – išėjo ir išėjo.

S. D.: Supratau: žmonės kaip žmonės. Ar palaikėte santykius su Rašytojų sąjunga arba su rašytojais?

D. D.: Buvo Jaunųjų rašytojų sekcija. Bet aš į ją turbūt įstojau tik trečiame kurse – tada priėmė. Bet vėliau išmetė. Aš jos susibūrimų nelankiau, bet žinau, kad neoficialiai, likus gal porai metų iki Sąjūdžio, mane išbraukė. Negaliu pasakyti kodėl.

S. D.: Gal atsimenate, kas tada jai vadovavo?

D. D.: Man atrodo, tuo laiku vadovavo amžiną atilsį Vaidotas Daunys.

S. D.: Ar apskritai buvo kokių nors bičiulysčių? Ar Jus kas nors palaikydavo, globodavo? Ar su kuo nors bendraudavote? Ar dalyvaudavote renginiuose?

D. D.: Buvo Universiteto literatų būrelis.

S. D.: O kas jam tada vadovavo?

D. D.: Dėstytoja Elena Bukelienė. Aš visą laiką lankiau būrelį.

S. D.: O kas, be Jūsų, dar buvo tame būrelyje?

D. D.: Iš žemesnių kursų – Virginijus Gasiliūnas, Aurelijus Katkevičius, man atrodo, ir Jūs truputį vėliau atėjote. Iš jaunesniųjų dar prisimenu Liudviką Jakimavičių. Iš aukštesnių kursų – Vaidotas Daunys, Valdemaras Kukulas.

S. D.: Ką Jūs literatų būrelyje veidavote? Kokia buvo darbo forma?

D. D.: Man labiausiai įsimindavo, kai į būrelį ateidavo nauji nariai – iš esmės daugiausia pirmakursiai. Nagrinėdavo jų kūrybą, sakyčiau, nelabai švelniai, rūščiai, juos priimdavo. Kartais tekdavo dalyvauti radijo laidose.

S. D.: Koks buvo Elenos Bukelienės vaidmuo?

D. D.: Ji visada vadovaudavo pokalbiams, diskusijoms. Ir labai rūpinosi studentais, globojo.

S. D.: Ar Jūs dalyvaudavote „Poezijos pavasario“ renginiuose, ar važinėdavote po Lietuvą?

D. D.: Esu šiek tiek važinėjusi, bet nedaug, gal porą metų. Teko būti Kaune ir rajonuose.

S. D.: Kaip Jums atrodė?

D. D.: Baisu, nejauku.

S. D.: Dėl ko?

D. D.: Didelė auditorija vargindavo. Paskui tie baliukai, uždarymo vakarėliai. Tu esi jaunas, o važiuoja jau Rašytojų sąjungai priklausantys nariai. Aš nebuvo aktyvi, bet jei pakviesdavo, važiuodavau.

S. D.: Kaip tie baliai atrodydavo?

D. D.: Didelės gausios vaišės. Tiesiog žmonės vaišingi – prikrauta daug valgių, gėrimų. Žmonės ruošdavosi, priimdavo!

S. D.: Kaip rašytojai išvažiuodavo – ar savo kojomis, ar nelabai?

D. D.: Kiek esu mačiusi, – savo kojomis. Kartą grįžome iš vieno „Poezijos pavasario“ renginio apie antrą valandą nakties. Tada, gal pirmaisiais metais po studijų, nuomėjau kambarį Dubingių gatvėje. Buvo baisu grįžti namo nuo Kalvarijų turgaus.

S. D.: Ar iki namų Jūsų neparvežė?

D. D.: Ne, neparvežė.

S. D.: Aš įsivaizduoju, kad klasikus vis dėlto parveždavo iki durų.

D. D.: Klasikus – galbūt.

S. D.: Dabar paklausiu panašiai, kaip tie bjaurūs Jūsų kurso draugai: kodėl Jūs paskui nebeleidote knygų?

D. D.: Buvau nunešusi rankraštį į leidyklą, bet atmetė.

S. D.: Ar galėtumėte papasakoti plačiau?

D. D.: Gal porą kartų bandžiau. Bet man atsakė, kad nieko gera tame rinkinyje.

S. D.: Ar Jums parodydavo vidines recenzijas? Kokia apskritai buvo tvarka?

D. D.: Kai teikiau antrą rankraštį, tikrai parodė – recenzijas turėjau.

S. D.: Ar žinojote, kas rašė recenzijas?

D. D.: Taip. Kiek pamenu, Janina Riškutė, Aušra Jurgutienė. Dar kažkas. Dabar jau personalijos neturi reikšmės. Kažkada tai gal buvo svarbu. Gal ir pagrįstos tos recenzijos. Pagaliau į viską dabar kitaip žiūri: yra literatūros kontekstas, prigimtis, raiška. Juo labiau lietuvių – tokia lyrinė prigimtis. Daug kas gali rašyti ir leisti knygas. Tik ar skaitytojų bus? Vieni autoriai rašo stipriau, įdomiau, tam tikru laiku funkcionuoja. Bet, sakyčiau, reikia sambrūzdžio.

S. D.: Ar Jūs nuoširdžiai galvojate, kad tuo metu tos knygos konkurentės, dėl kurių atmetė Jūsų knygą, buvo daug stipresnės, geresnės? Ar Jūsų knyga buvo tikrai atmestina to meto kontekste?

D. D.: Galas žino.

S. D.: Apie kokius metus mes šnekame?

D. D.: Knygą nešiau jau po studijų, galėjo būti 1986 metai, gal vėliau.

S. D.: Ar Jūs paskui nebandėte taisyti to rankraščio?

D. D.: Man atrodo, vieną kartą nunešiau pataisytą. Nepavyko. Daugiau nebandžiau.

S. D.: Ar apskritai niekad nebandėte – net ir tada, kai atsirado tiek ir tiek leidyklų?

D. D.: Ne. Kažkas užsivėrė. Jau tik epizodiškai užrašydavau savo nuotaikų. Kartais kildavo minčių, kad galėčiau pamėginti. Bet kartu graužė požiūris: kažin, ar gera poezija. Jei neįsitvirtini tame kontekste... Tu turi virti. Laikas praeina – visi mes ištirpstame.

S. D.: Ar Jūs tikrai manote, kad laikas praeina?

D. D.: O kaip kitaip?

S. D.: Visada galima grįžti. Štai Giedra Radvilavičiūtė. Nors jai turbūt gerokai per 40, bet ji sugrįžo.

D. D.: Man atrodo, ji – labai racionalus žmogus, net ir jos poezija, kurią „Moksleivio“ laikais rašė, buvo racionali.

S. D.: Aš vis dėlto manau, kad žmogus rašo tada, kai jam reikia, – išoka į traukinį ir puikiausiai jame važiuoja.

D. D.: Ji rašė ir anksčiau, rašė visą laiką, kūrė poeziją.

S. D.: Giedra Radvilavičiūtė rašė ir prozą. Iš „Pergalės“ prisimenu keletą apsakymų. Bet mes ne apie tai. Mes kalbame apie tą laiką. kažkas pastebėjo, išleido pirmąją Jūsų knygą. Ar taip įvyko dėl to, kad Jums pasisekė, ar kad buvote realiai to verta?

D. D.: Ir pasisekė. Aišku, paskui prisiklausiau visokių kalbų: kad labai naivi, infantili, vaikiško lygio poezija. Bet aš manau, kad joje buvo tam tikra jausena, pagrindas. Antanas A. Jonynas juokiasi iš tų, kurie „ką mato, tą dainuoja“.

S. D.: Jis įsivaizduoja, kad turi teisę iš jų juoktis. Man tai labiausiai patinka. Iš kur kai kuriems žmonėms tiek drąsos taip manyti?.. Ir niekas Jūsų neskaito, niekas nepasigedo? Buvo Dubickaitė, prašapo, ją iš sąrašų išbraukė...

D. D.: Išbraukė iš jaunųjų sąrašų. Vėliau nemažai dalyvavau Sąjūdžio veikloje. Sukūriau šeimą, kilo visokių problemų. Prasidėjo vien išgyvenimui būtini darbai. Ėmiau trejų metų atostogas, auginau vaiką. Grįžusi iš dekretinių, netekau darbo, prasidėjo darbo paieškos, paskui kuri laiką dirbau AIDS centre (gavau pasiūlymą iš Darbo biržos). Ten reikėjo redaguoti biuletinį.

S. D.: Kada tai buvo?

D. D.: AIDS centre dirbau nuo 1996 iki 1997 metų. O paskui perėjau į leidyklą „Tyto alba“: reikėdavo pabaigti redaguoti, peržiūrėti korektūrą. Tai alinantis darbas. Turėjau ir dabar turiu etatą. Dirbdavau dar papildomai pagal sutartis. Dirbti, t. y. nuolat skaityti, gal ir neblogai. Susiformuoja savivoka dėl nuolatinio skaitymo. Bet skaitymas užgesina visas ambicijas. Nuovargis. Kuriantis žmogus turi gyventi kūryba, kūryboje.

S. D.: Ar, baigusi Universitetą, Jūs pradėjote dirbti „Vyturio“ leidykloje?

D. D.: Iš pradžių labai trumpai dirbau vaikų darželyje, mokykloje. Metus – Knygų rūmuose.

S. D.: Ar galėtumėte papasakoti, ką ten veikėte?

D. D.: Pagal abėcėlę į medines dėžutes dėliočiau visokių sričių rusų autorių bibliografines korteles. Buvo nustatyta norma. Priėmė amžiną atilsį A. Lukošūnas. Mano situacija problemiška – buvau neregistruota Vilniuje, todėl buvo labai sunku gauti darbą. Turėjau paskyrimą į Šalčininkus – pabėgau. Ištekėjau. Nevažiavome mes į tuos rajonus. O Vilniuje įsitvirtinti buvo sunku.

S. D.: Žodžiu, redakcijose ir leidyklose Jums vietos neatsirado?

D. D.: Ne.

S. D.: Ar „Vyturio“ leidykloje atsidūrėte nuo pat pradžių, kai tik ji susikūrė?

D. D.: Taip. Tada man padėjo Rašytojų sąjungos pirmininkas Valentinas Sventickas. Aš jį pažinojau, jis mane globojo. Kai Valentinas Sventickas dar dirbo „Literatūroje ir mene“, nunešiau pluoštelį eilėraščių. Buvau bebaigianti vienuoliktą klasę, o gal jau studijavau pirmame kurse. Paskui jį susitikdavau. Labai malonus žmogus. Mes matomės knygų mugėse, pasisveikiname: „Kaip gyvenimas?“. Gal klausimas ir formalus, bet vis tiek iš jo matyti, kad yra likęs santykis, susidomėjimo ugnelė. Kreipiausi į jį, kai ieškojau darbo, kad praneštų, jeigu atsirastų kokia vieta. Po metų jis paskambino, pasakė: „Kuriasi nauja leidykla, reikės korektorių. Ar norėtum?“

S. D.: Ar Jūs dirbote korektore?

D. D.: Taip.

S. D.: Papasakokite, kas tai yra.

D. D.: Spaustuvėje būdavo surenkamas tekstas. Redaktoriai gerai paruošdavo tekstus, tuomet juos, atiduodamus į spaustuve, mašininkės išspausdindavo be jokių klaidų, kad būtų kuo mažiau taisymų. Spaustuvėje buvo labai daug rankų darbo. Ne taip, kaip dabar, – paspaudęs kompiuterio klavišą, gali labai greitai ištaisyti klaidas. O tada... Žodžiu, buvo gerai parengti tekstai. Jei rinkėjai padarydavo klaidų, mes jas turėdavome ištaisyti. Paskui dar redaktoriai žiūrėdavo.

Reikėdavo nemažai perskaityti, pusę dienos skaityti balsu. Skyrybos ženklai turėjo savo pavadinimus, pavyzdžiui, kablelis – koma, kabliataškis – tezė.

S. D.: Grįžkime prie skaitymo. Rašytojas vis tiek yra ir skaitytojas. Ką mėgote skaityti, kai dar nedirbote leidykloje ir galėjote rinktis?

D. D.: Mėgau, aišku, poeziją. Mažąžodę (Celaną, Traklį). Koncentruoti tragiški išgyvenimai – netektis, praradimai.

S. D.: Ar poeziją skaityti kas nors paakino namuose, mokykloje? Kaip žmogui šauna į galvą skaityti poeziją? Mano vaikams niekaip nešautų.

D. D.: Man didelę įtaką padarė mano minėta jauna mokytoja. Vėliau pasirinkdavau pati. Kai pats pradedi rašyti, pradedi ir skaityti. Kai neri į tai, pradedi ir domėtis. Aišku, yra ir kitaip manančių: kad esu tik aš ir man visi kiti neįdomūs. Poezija suteikia erdvės ir jausmams, ir minčiai. O romanuose turi būti siužetas, žanras diktuoja sąlygas – ten galioja griežtos taisyklės, nelabai kur yra įsiterpti abstrakčiai poetinei jausenai.

S. D.: Ar Jūs savo klasėje buvote balta varna, ar buvo koks nors poezijos skaitytojų kolektyvas?

D. D.: Mokykloje, klasėje – beveik kaip balta varna.

S. D.: Ar turėjote su kuo pasišnekėti apie tai, ką skaitote?

D. D.: Būrelyje kalbėdavome.

S. D.: Ar mokykloje buvo būrelis?

D. D.: Taip, buvo literatų būrelis. Nors aš iš esmės visą laiką buvau vienišė. Gal tik vaikystėje buvau veikli, mėgau judrius žaidimus. Nebuvau pavyzdingas vaikas. Norėjau, kad į mane atkreiptų dėmesį. Būdavo, ir su berniukais žaisdavau, iškrėsdavau visokių eibių, susilaukdavau bausmių. Paskui labai pasikeitė charakteris. Įvyko lūžis – tapau uždara.

S. D.: Paauglystėje?

D. D.: Taip. Įvyko lūžis, kai buvau vienuolikos dvylikos metų.

S. D.: Ar Jūsų namuose buvo knygų?

D. D.: Pas mano senelį ir tetą buvo knygų. O mano namuose ne – aš pati pirkdavau knygas.

S. D.: Iš kur gaudavote pinigų?

D. D.: Mano eilėraščius pradėjo spausdinti gal aštuntoje klasėje rajoniniame laikraštyje. Gaudavau honorarą. Tada eidavau ir pirkdavau. O dar dalyvavau literatų konkursuose, knygų dovanodavo.

S. D.: Bet ar namie niekas neklausė: „Kam tas knygas perki?“

D. D.: Ne. Turėjau laisvę. Be to, galėjau naudotis bibliotekomis. Miesteliuose buvo puikiausios bibliotekos. Kur tik gyvenai, galėjai skaityti.

S. D.: O kur Jūs gyvenote?

D. D.: Mokiausi Jiezne, Prienų rajone. Vasaras leisdavau Kruonyje, Kaišiadorių rajone. Naudojau kaimo, miestelio bibliotekomis.

S. D.: Kai įstojote į Universitetą, tada turbūt atsirado didesnė skaitytojų kompanija. Ar vis tiek buvote individualistė?

D. D.: Taip, buvau individualistė.

S. D.: Kai studijavote, ar žinojote, kad yra emigrantų literatūra, ne tik tai, kas tuo metu jau buvo išleista? Ar pakliūdavo į rankas kas nors iš išeivijos literatūros?

D. D.: Iš lituanistės Laimos Matonytės išgirdau apie išeivijos literatūrą. Jau šeštoje klasėje skaičiau Henriko Radausko, Alfonso Nykos-Niliūno eilėraščius. Aišku, teoriškai nežinojau, kad jie išeiviai. Bet turėjau ranka perrašytų jų eilėraščių.

S. D.: Ar eilėraščiai buvo perrašyti ranka?

D. D.: Taip. Mus mokiusi lituanistė buvo labai įdomi. Jos kurso draugė buvo Nijolė Miliauskaitė. Mokytoja apie ją šiek tiek papasakodavo. O ji pati, matyt, turėjo literatūrinių ambicijų. Mes labai artimai bendravome. Aišku, aš buvau įkyri. Man ta pirmoji mokytoja labai daug davė. Iš jos gavau ir skaitytiną literatūros sąrašą.

S. D.: Kas tuose sąrašuose buvo?

D. D.: Dabar tiksliai neišvardyčiau. Bet prisimenu: K. Hamsunas, Dž. Londonas, L. Tolstojaus „Ana Karenina“. Ten buvo daug autorių. Aš mokytojos atkakliai klausiau, ką man geriausia skaityti.

S. D.: Ir Jums pasakydavo, ką skaityti?

D. D.: Taip, ji sudarė sąrašą, ką jos nuomone, man vertėtų perskaityti. Sąrašas buvo ilgas – apie 30 knygų. Daug storų, rimtų. Proza.

S. D.: Ar perskaitėte?

D. D.: Dalį perskaičiau. Deja, nelabai prisimenu siužetus – jie man greitai pasimiršta, lieka tik kūrybių nuotaikos. Kol skaitau knygą, ją jaučiu, suprantu. O kai reikia apie ją papasakoti, nagrinėti, sunku.

S. D.: Kai studijavote Universitete, ar emigrantai buvo minimi, ar visai neminimi? Kaip atrodė literatūros kursas? Ar Jūs skaitydavote dar ką nors, be to, ką reikia skaityti? Ar keliaudavo knygos iš rankų į rankas?

D. D.: Universitete gal daug mažiau skaitydavau savo malonumui. Iš rankų į rankas tikrai nieko nesu gavusi.

Vilniečiai buvo sudarę savo būrelį. Kadangi jie gerai mokėjo rusų kalbą, skaitė M. Cvetajevą, M. Bulgakovą. Tikrai žinau, kad žmonės skaitė šiuos autorius. Bet aš rusų kalbos gerai nemokėjau. Kai pasiimu M. Cvetajevą, A. Achmatovą, skaityti sunku. Tegul man nesako, kad tokius autorius skaityti ir suprasti lengva. Be abejo, vilniečiai rusų kalbą mokėjo geriau. Laužytos eilutės, labai laužyta, netikėta M. Cvetajevos mintis. Juokiuosi, kad ir lietuvių rašytojų tekstus kartais sunku suprasti – pagauti mintį, ką autorius nori pasakyti. Žodžiai, metaforos turi daug reikšmių. Išlukštenti sunku. Kalba slepia labai daug.

S. D.: Jūs čia labai gražiai sakote – vilniečiai. Aš, kaip vilnietė, iškart pastatau ausis ir galvoju: ar vilniečiai kaip nors išsiskyrė iš konteksto?

D. D.: Taip. Visuose kursuose jie buvo atskira respublika. Kurse buvo kokie septyni vilniečiai, jie daugiausia bendravo tarpusavyje. Aišku, gal ne visi. Bet jų grupelės buvo ryškesnės.

S. D.: Tai vilniečiai tikrai turėjo geresnius pagrindus?

D. D.: Gal jie turėjo geresnių ryšių. Daug lemdavo ir šeimos aplinka. Jei tėvai – kultūros žmonės...

S. D.: Ar vilniečių tėvai buvo būtent kultūros žmonės?

D. D.: Buvo. Štai kad ir Rasos Jakučionytės, Vytauto Landsbergio tėvai.

S. D.: Ar čia nėra arogancijos fonas?

D. D.: Ne. Mintys sklandžios, akivaizdus apsiskaitymas. Kūrybingi. Drasūs – nes namie, Vilnius – jiems pažįstama aplinka. Buvo matyti, kuris žmogus atvažiuavęs iš kaimo, kuris – gimęs sostinėje arba kitam didesniai mieste.

S. D.: Ar žmogus iš kaimo turėjo šansų pavyti vilniečius?

D. D.: Žiūrint, kuria prasme.

S. D.: Visomis prasmėmis. Šiuo atveju – intelektualine, bet ir karjeros prasme.

D. D.: Nei pavyti, nei nepavyti. Visa tai gal lemia truputį skirtingi mentalitetai, skirtingos kategorijos ir skirtingi charakteriai. Man atrodo, žmogus iš kaimo vilniečius lygiai taip pat galėjo ir pavyti kultūriniu aspektu, ir įsitvirtinti, ir toli pralenkti.

S. D.: Teoriškai. Ar galėtumėte pasakyti, kad praktiškai Jūsų kurse taip kam nors nutiko? Ar tie žmonės įstojo su savo luomais, baigė studijas su luomais ir toliau gyveno su luomais?

D. D.: Gal į Jūsų klausimą galiu atsakyti teigiamai. Mūsų kurso žmonės dirba įprastus darbus: mokykloje, uždarosiose akcinėse bendrovėse. Labai aktyvių žmonių tarp kurso draugų nebuvo – savo firmų neįkūrė. Gal du trys žmonės sugebėjo įsitvirtinti, atvykę iš provincijos.

S. D.: Dar dirbote savaitraštyje „Kalba Vilnius“.

D. D.: Įsidarbinau per pažįstamus. „Vyturio“ leidykloje jau seniai daugybė žmonių buvo atleista. Man, atėjusiai po dekretinių atostogų, pasakė: „Tau vietos nėra.“

S. D.: Kokie čia maždaug metai?

D. D.: 1995-ųjų ruduo. Likau be darbo. Reikėjo pinigų. Tada J. Pekarskas, kurį pažinau iš Universiteto, iš literatų būrelio laikų, dirbo „Valstiečių laikraštyje“, o jo žmona amžiną atilsį S. Pekarskienė – „Kalba Vilnius“. Mane laikinai ten priėmė. Rašiau apie Kristinos Gudonytės filmą „Dvynukės“, važiauvau į Lentvarį, paskui kūrė „Giminių“ serialą.

S. D.: Dirbote žurnalistinį darbą?

D. D.: Taip. Bet greitai supratau – žurnalisto darbas ne man. Teko imti interviu – iš aktorių, tuo metu populiarių televizijos žaidimų vedėjų. „Kalba Vilnius“ neturėjau etato, dirbau tris mėnesius pagal sutartį. Ir tada išėjau.

S. D.: Iš to, ką dirbote, kas Jums geriausiai sekėsi?

D. D.: Man vis dėlto patiko, kai tarybiniais metais dirbau „Vyturio“ leidykloje korektore. Mūsų skyriaus vedėja Margarita Vaineikienė buvo labai gera, inteligentiška, apsiskaičiusi moteris. Ji suprato jaunimą ir to darbo specifiką, nes pati jį buvo dirbusi. Kai būdavo laisviau, leisdavo pailsėti. Spaustuvės turėjo savo darbo ritmiką. Buvo prieššventiniai, pošventiniai sindromai darbininkams. Kartais padarydavai savo normą – leisdavo pailsėti.

S. D.: Ką reiškia „leisdavo pailsėti“?

D. D.: Jeigu darbo nėra, net savaitės viduryje vieną dvi dienas tu gali sėdėti namuose ir veikti, ką nori. Vedėja būtent savo iniciatyva leisdavo pailsėti. Dabar tokios praktikos nebėra.

S. D.: Žodžiu, tai priklausė nuo žmogaus?

D. D.: Taip.

S. D.: Ar dabar tokios prabangos neturite?

D. D.: Ne.

S. D.: O kodėl Jūs nepadarėte jokios karjeros? Turiu galvoje faktą, kad žmogus, pradėjęs dirbti korektoriumi, visą gyvenimą ir dirba tokiu pusiau korektoriumi.

D. D.: Reikia turėti labai tvirtą profesinį pagrindą, charakterį, mokėti užsienio kalbą. Nesu kalbininkė, net stipri literatė, gerai neišmokau

užsienio kalbos. Be to, šiais laikais reikia būti labai komunikabiliam ir mokėti pareklamuoti save. Nė vienos iš tų savybių neturiu. Gerai neįvaldžiau nė vienos srities, todėl taip ir atsitiko. Nemėgstu jokio vadovaujančio darbo. Esu pati sau. Niekada ir nesiekčiau karjeros. Norėčiau tik laiko prabangos ir kad žmogus galėtų išgyventi.

S. D.: Dar grįžkime prie sovietmečio. Sakote, kad mokykloje Jums buvo pakliuvę išėivijos poetų eilėraščių, perrašytų ranka. O paskui, kai studijavote, M. Cvetajevą skaitė tik Vilniaus elitas. Ar daugiau niekas nefunkcionavo?

D. D.: Nežinau. Mes, atvažiavę iš kaimo, konspektuodavome, ką reikėdavo, mokydavomės. TSKP istorija, dialektinis materializmas – tiesiog daug daug daug disciplinų.

S. D.: Suprantu. Bet ar niekada neteko eiti į spec. fondą skaityti?

D. D.: Ne. Net tokios minties nekilo.

S. D.: Ar žinojote, kad tokie buvo?

D. D.: Apie tai žinojau, vėliau ir naudojausi. O tada jų man neprireikė – nei kursiniam, nei diplominiam darbams rašyti.

S. D.: Kai vėlyvaisiais tarybiniais metais dar dirbote „Vyturio“ leidykloje, ar ten buvo justai labai stipri hierarchija – kad Jūs esate tas apatinis sraigtelis, o kažkur yra didesni, dar didesni sraigteliai? Ar Jūs bendraudavote su tais, kurie buvo aukščiau?

D. D.: Mažai bendraudavome. Man atrodo, dabar dar didesnis susisluoksniavimas ir dar didesnė hierarchija.

S. D.: Žiūrint kur: jeigu leidykloje – trys žmonės, tai gal ne?

D. D.: Jeigu trys. Bet jeigu yra daugiau... Nemanau, kad žmogaus prigimtis keičiasi sulig santvarkomis. Ne.

S. D.: Ar prigimtis, ar struktūra? Man tiesiog įdomi pati struktūra. Juk ji turėjo kažkaip pasikeisti. Jūs galite lyginti: dirbote ir tarybiniais, ir ne tarybiniais laikais.

D. D.: Aišku, formaliai nebėra beveik ir tokios leidybinės struktūros, kur dirba šimtas žmonių. Dabar dirba keli žmonės, na, pora dešimčių. Be abejo, nėra ir skyrių. Bet tai lemia visai kiti dalykai.

S. D.: Ką Jūs turite galvoje, sakydama „kiti dalykai“?

D. D.: Man atrodo, susvetimėjimas dabar yra didesnis, ir žmonių santykiai yra tokie, kokie yra. Kiekvienas dabar už save kovoja.

S. D.: Žodžiu, Jūs jaučiate laukinį kapitalizmą?

D. D.: Jaučiu.

S. D.: Paklausiu iš kitos operos. Jeigu dabar atsuktumėte filmą, kai antrą kartą atsiėmėte knygos rankraštį, ar trečią kartą neštumėte?

D. D.: Nežinau. Pažiūrėčiau, kokia ta knyga. Gal kur ir neščiau. Kas čia gali ką pasakyti... Negaliu pasakyti, kad ne.

S. D.: Buvote jauna mergaitė iš provincijos. Ar jautėte, pavyzdžiui, kad į Jus, kaip rašytoją, žiūri kitaip negu į rašančius vyrus?

D. D.: Net nežinau.

S. D.: Kai kalbate, sakote, kad buvo Kukulas, Gasiliūnas. Neįvardijate nė vienos merginos.

D. D.: Buvo ir merginų. Iš aukštesnių kursų prisimenu Moniką Vosyliūtę, Giedrą Radvilavičiūtę, Danutę Kalinauskaitę. Su Danute Kalinauskaite mes palaikėme ryšius. Universiteto laikais būrelyje ir merginų, ir vaikinų proporcijos gal buvo panašios. Bet mažai su kuo bendravau – mano ratas buvo siauras, kontaktai nedideli. Visi sakydavo, kad buvau laukinė – nebendraujantis žmogus, mažakalbė. Dabar kalbu daugiau, nes gyvenimas privertė. Buvo labai uždaros erdvės: arba klaidžiodavai kažkur mieste, jeigu neidavai į paskaitą; arba – auditorijos, skaityklos, kur mokaisi; bendrabutis, kur miegi. Vasarą atlieki praktikas: buvo statybiniai būriai, pionierių stovykla. Taip sukiesi. O jeigu kokio laisvo laiko yra, užsiimi savimi ir kuri. Vyrai gal dar išgerdavo.

S. D.: Ar Jūs vyno su niekuo negerdavote? Bendrabutyje turėjo virti gyvenimas. Pavyzdžiui, aš esu vilnietė. Visiems labai pavydėjau, kad jie turi bendrabutį, kur kažkas vyksta. O aš parvažiuoju pas mamą, kur nieko nevyksta.

D. D.: Bendrabutyje išties būdavo smagu: susitinki, sėdi, kalbiesi.

S. D.: Ar Jūs skaitydavote literatūrinę spaudą?

D. D.: Skaitydavau „Literatūrą ir meną“, „Pergalę“.

S. D.: O dabar skaitote?

D. D.: Dabar šeštadieniais skaitau „Lietuvos rytą“, kur pateiktos visos aktualijos. Bet ne internetinį variantą. Kompiuteriu nesinaudoju.

S. D.: Kodėl?

D. D.: Neišmokau, nes labai bijau technikos. Kai padarau ką nors ne taip, labai išsigąstu. Kai Knygų rūmuose nusibodo dėlioti korteles, nusprendžiau, kad rašomąja mašinėlė spausdinsiu bibliografinius tekstus. O ten vien ženklas ženklas, raidė raidė. Ten buvo nauja elektrinė rašomoji mašinėlė. Aš atsisėdau ir tuoj pat ją sugadinau. Reikėjo kviesti meistrą, bendradarbė negalėjo pataisyti. Tai man įvarė kompleksą, todėl dirbti kompiuteriu neišmokau. O dabar ir nelabai norėčiau. Ne, gal ir norėčiau, bet jau ir bijau, nes dėl akių turiu problemų.

S. D.: Ačiū.

Pokalbį parengė, poetę ir redaktorę Dalią Dubickaitę kalbino Šiuolaikinės literatūros skyriaus vyresnioji mokslo darbuotoja dr. Solveiga Daugirdaitė.

Pokalbis įrašytas: 2014-04-04; iššifruotas ir užrašytas: 2014-07-04.

Pokalbis autorizuotas: 2014-08-29.

Pokalbio trukmė: 54 minutės ir 49 sekundės.

Pokalbį šifravo, užrašė dr. Neringa Markevičienė.